

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลและผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตเกี่ยวกับการปฏิบัติของบัณฑิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาลในเรื่องการปฏิบัติงานของบัณฑิต และสำรวจความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่หน่วยงานต้องการ รวมทั้งสำรวจความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน

กลุ่มตัวอย่างคือ บัณฑิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2540-2542 จำนวน 118 คน ที่ได้จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 118 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเช่นกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับบัณฑิตพยาบาลประเมินผลตนเอง ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของบัณฑิต และข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิต ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้บังคับบัญชา ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิต ใช้ข้อคำถามเช่นเดียวกับแบบสอบถามสำหรับบัณฑิต ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในเรื่องคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่หน่วยงานต้องการ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตบัณฑิตและการจัดการศึกษาพยาบาล รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผู้วิจัยได้ทดสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาพยาบาล จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบแก้ไข และตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยนำไปทดลองใช้กับบัณฑิตพยาบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 20 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้

1. แบบสอบถามสำหรับบัณฑิตพยาบาล ข้อคำถามด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล ด้านความเป็นผู้นำและด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90 0.89 และ 0.91 ตามลำดับ ส่วนแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ในด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี ด้านการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ และด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 0.99 และ 0.95 ตามลำดับ

2. แบบสอบถามสำหรับผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต ข้อคำถามด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล ด้านความเป็นผู้นำและด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93 0.90 และ 0.93 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงบรรยาย ทดสอบค่า t และทดสอบค่า F ส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในเรื่องคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่หน่วยงานต้องการ การผลิตบัณฑิตและการจัดการศึกษาพยาบาล นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของบัณฑิตพยาบาลและผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต

ก. สถานภาพส่วนบุคคลของบัณฑิตพยาบาล

บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 97.67) มีอายุระหว่าง 22-25 ปี (ร้อยละ 66.28) และสถานภาพโสด (ร้อยละ 86) ได้งานทำหลังจบการศึกษาแล้วภายใน 1 เดือน (ร้อยละ 74.42) โดยทำการพยาบาลเป็นงานแรก (ร้อยละ 98.80) และติดต่อสถานที่ปฏิบัติงานครั้งแรกด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 36.05) บัณฑิตพยาบาล ส่วนใหญ่ทำงานที่โรงพยาบาลแมคคอร์มิค มากที่สุด (ร้อยละ 40.70) รองลงมาคือโรงพยาบาลอื่น ๆ และโรงพยาบาลไอเวอร์ริช (ร้อยละ 31.39 และ 27.91 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่ทำงานในแผนก/หอผู้ป่วยอายุรกรรมและศัลยกรรม รองลงมาคือ ICU, CCU และอายุรกรรม (ร้อยละ 15.12 และ 13.95 ตามลำดับ) โดยทำงานในตำแหน่งงานพยาบาลประจำการ (ร้อยละ 96.51) มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานปัจจุบัน 1-2 ปี (ร้อยละ 33.70) และไม่เคยเปลี่ยนสถานที่ทำงานเลย (ร้อยละ 77.91) บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่ใช้เวลาในการปรับตัวจนเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานภายหลังจากบรรจุ 4-6 เดือน (ร้อยละ 41.86) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 8,000-10,000 บาท (ร้อยละ 72.09) รวมทั้งมีความพอใจในการปฏิบัติงานของตนเองอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 58.14) ส่วนใหญ่ เข้าศึกษาเมื่อ ปี พ.ศ. 2537 และ 2538 ในอัตราที่เท่ากันคือ ร้อยละ 33.72 และสำเร็จการศึกษา เมื่อ ปี พ.ศ. 2541 (ร้อยละ 36.05) รองลงมาคือ ปี พ.ศ. 2540 และ 2542 (ร้อยละ 32.55 และ 31.40 ตามลำดับ) มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร อยู่ระหว่าง 2.51-3.00 เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 58.14) และบัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่ ไม่ได้ศึกษาศึกษาต่อ (ร้อยละ 75.58)

ข. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต

ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 98.84) มีอายุ ระหว่าง 31-40 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 45.35) ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี (ร้อยละ 61.63) และมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าแผนก รองลงมาคือ หัวหน้าหอผู้ป่วย (ร้อยละ 46.51 และ 45.35 ตามลำดับ) มีระยะเวลาปฏิบัติงานร่วมกับบัณฑิต 1-2 ปี รองลงมาคือ 2-3 ปี (ร้อยละ 33.72 และ 27.91 ตามลำดับ) และส่วนใหญ่พอใจในผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 58.14)

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลต่อการปฏิบัติงานของตนเอง

เปรียบเทียบความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกันเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเอง ตามรายด้าน พบว่า

บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเอง รายด้านโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาถึงผลการปฏิบัติงานของตนเองแต่ละด้านแล้ว พบว่า บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็น ด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล มากกว่าบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานโรงพยาบาลโอเวอร์บรีค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกัน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล

3.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกันเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล ตามรายด้านโดยรวม พบว่า

ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลรายด้านโดยรวม มากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรีค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาถึงผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลแต่ละด้านแล้ว พบว่า

3.1.1. ด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล

ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล มากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ และโรงพยาบาลโอเวอร์บรีค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.1.2. ด้านความเป็นผู้นำ

ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลด้านความเป็นผู้นำ มากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.1.3. ด้านมนุษยสัมพันธ์

ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลด้านมนุษยสัมพันธ์ไม่แตกต่างกัน

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล

เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล ตามรายด้าน พบว่า

ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาล มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลตามรายด้านโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาถึงผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านความเป็นผู้นำและด้านมนุษยสัมพันธ์ ปรากฏว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาล มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นแตกต่างกันที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน โดยบัณฑิตพยาบาลประเมินตนเองสูงกว่าผู้บังคับบัญชา

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่หน่วยงานต้องการและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตบัณฑิตและการจัดการศึกษาพยาบาล

5.1 คุณลักษณะของบัณฑิตที่หน่วยงานต้องการ

ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต ให้ความคิดเห็นถึงคุณลักษณะของบัณฑิตที่หน่วยงานต้องการ เรียงตามลำดับ 5 อันดับแรก ได้แก่ มีความรู้ทางด้านวิชาการและมีความสามารถในการปฏิบัติงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี กระตือรือร้นสนใจใฝ่หาความรู้ทางวิชาการอยู่เสมอ กระฉับกระเฉงแคล่วคล่องว่องไวอันดับเดียวกับบุคลิกดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ในอันดับเดียวกันกับ ข้อสัต์ย์สุจริต

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตบัณฑิตและการจัดการศึกษาพยาบาล

ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตบัณฑิตและการจัดการศึกษาพยาบาล รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เรียงตามลำดับ 5 อันดับแรก ได้แก่ ควรมีชั่วโมงฝึกปฏิบัติของนักศึกษามากขึ้น ไม่ควรรับนักศึกษาจำนวนมากเกินไป ให้เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ เพราะเวลานักศึกษาขึ้นฝึกปฏิบัติอาจารย์นิเทศดูแลไม่ทั่วถึงและห่อพอกไม่เพียงพอกับนักศึกษา ควรคัดเลือกนักศึกษาที่มีความ

ประพจน์ดีเหมาะสมกับวิชาชีพและมีความตั้งใจที่จะเรียนพยาบาล ควรจัดการศึกษาที่เน้นให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ทางภาคทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และผลิตบัณฑิตที่ได้มาตรฐานเป็นที่เชิดหน้าชูตาของสถาบัน

ส่วนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของหลักสูตรสำหรับการปฏิบัติการพยาบาล การสร้างความเป็นผู้นำ และการพัฒนาความมีมนุษยสัมพันธ์

6.1 การเตรียมพร้อมของหลักสูตรสำหรับการปฏิบัติการพยาบาล

บัณฑิตพยาบาลให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า หลักสูตรได้เตรียมพร้อมสำหรับการปฏิบัติการพยาบาลน้อย ควรเพิ่มเวลาการฝึกปฏิบัติในทุกรายวิชา และเพิ่มจำนวนแหล่งฝึกปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเพิ่มเวลาฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน การบริหารการพยาบาล การฝึกปฏิบัติใน ICU, CCU รวมทั้งควรลดจำนวนนักศึกษาลง

6.2 การสร้างความเป็นผู้นำ

บัณฑิตพยาบาลให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า หลักสูตรได้ส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้นำพอสมควร ใกล้เคียงกันกับหลักสูตรส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้นำน้อย นักศึกษาบางคนไม่เคยฝึกเป็นผู้นำกลุ่มเลย จึงควรให้นักศึกษาบางคนมีโอกาสฝึกความเป็นผู้นำบ้าง ให้ลดจำนวนนักศึกษาลงและควรจะให้ นักศึกษามีโอกาสตัดสินใจเองบ้าง

6.3 การพัฒนาความมีมนุษยสัมพันธ์

บัณฑิตพยาบาลให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า หลักสูตรพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ให้นักศึกษาดี ไม่ต้องปรับตัวมากเมื่อทำงาน และการอยู่หอพักของคณะฯ ได้ฝึกมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างดี ควรฝึกให้นักศึกษารู้จักเคารพรุ่นพี่ มีสัมมาคารวะ ควรมีกิจกรรมส่งเสริมให้รุ่นพี่และรุ่นน้องรู้จักกันเพิ่มขึ้น และจากการที่จำนวนนักศึกษาเพิ่มมากขึ้นไป ทำให้รุ่นพี่-รุ่นน้องรู้จักกันไม่ทั่วถึง ทำให้ขาดมนุษยสัมพันธ์ จึงควรลดจำนวนนักศึกษาลง

ส่วนที่ 7 ความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน

7.1 ความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับหลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตร

บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ เนื้อหาของหลักสูตร ดังนี้ เรื่อง “สอดคล้องกับวัตถุประสงค์” อยู่ในระดับมากที่สุด ในหมวดวิชาเฉพาะกลุ่มพื้นฐานวิชาชีพและกลุ่มวิชาชีพ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และ 4.56 (SD = 0.66 และ 0.65 ตามลำดับ) เรื่อง “เหมาะสมและทันสมัย” “นำไปปฏิบัติได้” และ “หน่วยกิตเหมาะสม” อยู่ในระดับมากทุกหมวดวิชา ยกเว้น เรื่อง “เข้าช้อยกับรายวิชาอื่น” อยู่ในระดับไม่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่

7.2 ความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี

บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี ทุกหมวดวิชา อยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ยกเว้น เรื่อง “สื่อ-อุปกรณ์เหมาะสมเพียงพอ” อยู่ในระดับปานกลางทุกหมวดวิชา และเรื่อง “วิธีการสอนเหมาะสมและจูงใจ” ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ($sd = 0.93$)

7.3 ความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับหลักสูตรด้านการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ใน กลุ่มวิชาชีพ

บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ในกลุ่มวิชาชีพ อยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ยกเว้น เรื่อง “อาจารย์มีเทศเพียงพอและดูแลใกล้ชิด” อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 ($sd = 0.93$)

7.4 ความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน

บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ดังนี้ ด้าน “สถานที่เรียนภาคทฤษฎี” “สถานที่ฝึกปฏิบัติ” (สถานีนอนมัย) “ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา” และ “นักศึกษา” อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55, 3.62, 3.87 และ 3.64 ($sd = 0.88, 0.76, 0.80$ และ 0.88) ตามลำดับ ส่วน “สถานที่ฝึกปฏิบัติ” (โรงพยาบาล) “ห้องสมุด” และ “กิจกรรมอื่น ๆ ในคณะฯ” อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.19, 3.32 และ 3.30 ($sd = 0.87, 0.64$ และ 0.84) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเอง

เปรียบเทียบความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกันเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเองโดยรวมและรายด้าน

จากผลการวิจัย พบว่า บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเองรายด้านโดยรวม ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาถึงความสามารถในการปฏิบัติงานของตนเองแต่ละด้านแล้ว พบว่า บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล (ตารางที่ 3) ซึ่งอธิบายได้ว่าบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค เป็นบุคลากรของแหล่งฝึกปฏิบัติ จึงตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในการมีส่วนร่วมในการผลิตพยาบาลที่มีคุณภาพ โดยร่วมมือกับผู้สอนและนักศึกษาใน

การเลือกสรรประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติ บางครั้งต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล เช่น เป็นผู้ช่วยนิเทศนักศึกษา หรือเป็นครูแม่แบบ จึงทำให้บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ประเมินตนเองว่ามีความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลมากกว่าบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค ซึ่งไม่ได้เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติของสถาบันการศึกษาพยาบาลใด

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกันเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเองในด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลเป็นรายชื่อแล้ว พบว่า บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเองด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล เรื่อง "บันทึกรายงานสภาวะของผู้รับบริการ กิจกรรมการรักษาพยาบาล และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับบริการได้อย่างถูกต้อง ตรงกับความเป็นจริงอย่างสม่ำเสมอ" แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ประเมินตนเองสูงกว่าบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค (ภาคผนวก ค) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค เป็นบุคลากรของแหล่งฝึกปฏิบัติ ซึ่งมีส่วนรับผิดชอบในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพยาบาล ขณะฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานของตน จึงทำให้บัณฑิตพยาบาลมีความตื่นตัวต่อการเขียนบันทึกรายงานสภาวะของผู้รับบริการ กิจกรรมการรักษาพยาบาลและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับบริการให้ถูกต้องมีคุณภาพ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการเขียนบันทึกรายงานทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติงาน ส่งผลให้บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิคประเมินตนเองอยู่ในระดับมาก ส่วนบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค ถึงแม้จะมีแบบบันทึกรายงานแตกต่างจากแบบบันทึกของโรงพยาบาลแมคคอร์มิค แต่ก็ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการเขียนแบบบันทึกรายงานทางการพยาบาล เนื่องจากได้รับการฝึกฝนและสร้างทักษะในการบันทึกที่ถูกต้อง ตั้งแต่วัยในระบบการศึกษา จึงประเมินตนเองในเรื่องนี้อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิคและโรงพยาบาลอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่อง "ให้คำแนะนำและสอนวิธีป้องกันโรคแก่ผู้รับบริการและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม" ทั้งนี้อาจเนื่องจากในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ผู้สอนได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถและทักษะในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค ให้กับนักศึกษา ขณะฝึกปฏิบัติงานโดยการสอนสุขศึกษาและแนะนำวิธีการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องให้กับผู้รับบริการและครอบครัว ขณะที่อยู่ในโรงพยาบาลหรือก่อนกลับบ้าน เพื่อให้ผู้รับบริการและครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพและพึ่งพาตนเอง เนื่องจากการสอนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของพยาบาลวิชาชีพ ดังนั้น เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค และโรงพยาบาลอื่น ๆ ได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพในด้านนี้อย่างเต็มที่ ทำให้บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั้ง 2 แห่ง ประเมินตนเองอยู่ในระดับมาก ส่วนบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค อาจไม่มีโอกาสแสดงความสามารถ

ในการแนะนำและสอนวิธีป้องกันโรคแก่ผู้รับบริการและครอบครัว ได้บ่อยครั้งหรือบางครั้งเท่ากับบัณฑิตพยาบาล ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิคและโรงพยาบาลอื่น ๆ แต่เนื่องจากได้รับการสอนและฝึกฝนทักษะ ด้านนี้เหมือนกัน ๆ กันตั้งแต่สมัยเป็นนักศึกษา จึงประเมินความสามารถตนเองอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล

2.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกันเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลรายด้านโดยรวม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล รายด้านโดยรวมแตกต่างกัน (ตารางที่ 4) โดยผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงพยาบาลแมคคอร์มิค เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติในคลินิก ที่นักศึกษาพยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ใช้ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับผู้รับบริการ "จริง" ในสถานการณ์ "จริง" และเป็นที่ยอมรับของพยาบาลตามบทบาทหน้าที่ของพยาบาลที่หลักสูตรการศึกษาพยาบาลได้กำหนดไว้ และพยาบาลศาสตรบัณฑิตรุ่นที่ 1-3 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างวิจัยได้ใช้เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติการพยาบาลเพียงแห่งเดียวตลอดหลักสูตร ยกเว้นการฝึกปฏิบัติงานอนามัยชุมชนที่ใช้สถานอนามัยเป็นแหล่งฝึก และการฝึกปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชที่นักศึกษาต้องไปฝึกปฏิบัติที่โรงพยาบาลสวนปรุง ดังนั้น โรงพยาบาลแมคคอร์มิค จึงเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติหลักของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ในการที่จะพัฒนานักศึกษาพยาบาลให้มีคุณลักษณะของพยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้ และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล มีความเป็นผู้นำ และมีมนุษยสัมพันธ์ นอกจากนี้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ซึ่งเป็นทั้งบุคลากรทางการพยาบาลของแหล่งฝึกปฏิบัติและเป็นศิษย์เก่าของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ จึงย่อมมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล และส่งผลให้การประเมินผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลสูงกว่าที่ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุคประเมิน ทั้งนี้เพราะเจตคติเป็นเรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ ความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งมักจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นรับรู้ หรือประเมินผู้คน เหตุการณ์ในสังคม แล้วเกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้ นั้น และมีผลต่อความคิดและปฏิกิริยาในใจของบุคคลนั้นด้วย (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543 : 237)

เมื่อพิจารณาถึงความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลแต่ละด้านแล้ว พบว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล มากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ และโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ ในด้านความเป็นผู้นำ อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่อบัณฑิตพยาบาล จึงประเมินบัณฑิตพยาบาลด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล และ ด้านความเป็นผู้นำ มากกว่าที่ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ และโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค ประเมิน นั่นหนา น้ำฝน (2538 : 57) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่ ถึงแม้ว่าบัณฑิตพยาบาลจะได้รับการศึกษาในหลักสูตรเดียวกัน แต่การนำความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามบทบาทพยาบาลวิชาชีพไปใช้ให้บริการแก่ผู้รับบริการได้อย่างมีคุณภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพของบุคคล ทั้งด้านความรู้ทางวิชาการและความสามารถในการให้บริการพยาบาลได้อย่างถูกต้องตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ และความสามารถในการเป็นผู้นำที่จะตัดสินใจกระทำในสิ่งที่จะไปสู่เป้าหมายของการให้บริการพยาบาล ฉะนั้นการที่ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ และโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค ประเมินบัณฑิตพยาบาลต่ำกว่าที่ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิคประเมิน จึงอาจสอดคล้องกับข้อคิดเห็นดังกล่าว

2.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกันเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลในด้านความรู้ และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล และด้านความเป็นผู้นำ แล้ว พบว่า

ก. ด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล ในเรื่อง “กำหนดแผนการพยาบาลที่เหมาะสมกับผู้รับบริการเป็นรายบุคคลได้” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค และโรงพยาบาลอื่น ๆ (ภาคผนวก ค) ทั้งนี้ อาจเนื่องจากโรงพยาบาลอื่น ๆ และโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค มีแบบบันทึกแผนการพยาบาลที่แตกต่างจากโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ซึ่งเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติของบัณฑิตพยาบาลขณะที่เป็นนักศึกษา จึงทำให้บัณฑิตพยาบาลไม่คุ้นเคยและเกิดความยุ่งยากในการเขียนแผนการพยาบาล เพราะในการกำหนดแผนการพยาบาลให้กับผู้รับบริการนั้น บัณฑิตพยาบาลจะต้องถ่ายทอดความคิดเห็นของตนเองออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรที่สื่อสารได้ชัดเจน บัณฑิตพยาบาลอาจมีความรู้แต่ไม่มีทักษะในการถ่ายทอด หรือเนื่องจากไม่มั่นใจในความรู้ ความสามารถของตน และบางคนรู้สึกต่อต้านไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วยที่ต้องเขียนแผนการพยาบาล คิดว่าเป็นการเพิ่มภาระด้านการเขียน (สุภา สุกตะจินดา 2535 อ้างถึงใน ดวงเดือน ไชยน้อย และคณะ, 2544 : 15) นอกจากนี้ การกำหนดแผนการพยาบาลเป็นขั้นตอนที่พยาบาลส่วนใหญ่รู้สึกว่ใช้เวลาค่อนข้างมาก บางครั้งแผนการพยาบาลเมื่อได้บันทึกเป็นครั้งแรกภายหลังที่รับผู้รับบริการเข้าดูแลแล้ว ขาดการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือแก้ไขให้สอดคล้องและทันต่อสภาวะการณ์ปัจจุบันของผู้รับบริการ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมพยาบาลที่เกิดขึ้นมักนิยมรายงานและส่งต่อด้วยวาจา มากกว่าจะปรากฏ

เป็นลายลักษณ์อักษร จึงอาจทำให้เกิดปัญหาในการพยาบาลแก่บุคลากรพยาบาลผู้ปฏิบัติงานในเวรต่อไปที่หยุดปฏิบัติหน้าที่มาหลายวัน (บุญทิพย์ สิริรังศรี, 2540 : 603) จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค และโรงพยาบาลอื่น ๆ ประเมินบัณฑิตพยาบาลในเรื่องนี้ต่ำกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค

สำหรับความคิดเห็น เรื่อง “ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติการพยาบาล” นั้น ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุคและโรงพยาบาลอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่อย่างไรก็ตาม ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั้ง 3 แห่ง ประเมินความสามารถของบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น แสดงว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตย่อมคาดหวังว่าบัณฑิตพยาบาลน่าจะมีความรู้และทักษะด้านนี้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อจะได้สอดคล้องกับภารกิจที่สถานบริการมีอยู่ เพราะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติการพยาบาลและพัฒนาองค์ความรู้ทางการพยาบาลให้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ย่อมเสริมสร้างภาพลักษณ์ของตัวพยาบาลและงานด้านบริการให้ดียิ่งขึ้น และยังช่วยลดภาระงานด้านเอกสารมากมายที่เป็นงานเสมียน ซึ่งบุคลากรพยาบาลใช้เวลาเกือบครึ่งหนึ่งของการให้บริการพยาบาลออกไป (เกียรติศรี สำราญเวชพร, 2543 : 74)

นอกจากนี้ ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุคและโรงพยาบาลอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่อง “ให้คำแนะนำ สอนและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ผู้รับบริการและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม” และ “ให้คำแนะนำและสอนวิธีป้องกันโรคแก่ผู้รับบริการและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม” (ภาคผนวก ค) การที่ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ประเมินบัณฑิตพยาบาลสูงกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุคและโรงพยาบาลอื่น ๆ ประเมินนั้น อาจเป็นเพราะบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ค้นเคยกับบรรยากาศของโรงพยาบาล ซึ่งเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติที่เอื้ออำนวยความสะดวก และมีสื่ออุปกรณ์พร้อมต่อการจัดกิจกรรมในการสอนและแนะนำการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคแก่ผู้รับบริการ บัณฑิตพยาบาลจึงสามารถแสดงบทบาทในการสอนหรือให้ความรู้แก่ผู้รับบริการและครอบครัวได้ดี ส่วนบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล โอเวอร์บรุคและโรงพยาบาลอื่น ๆ อาจไม่ค้นเคยกับการที่ตนเองต้องสร้างสิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมดังกล่าว เช่น การผลิตและการจัดสื่ออุปกรณ์การสอน เป็นต้น จึงทำให้บัณฑิตพยาบาลไม่สามารถแสดงบทบาทของผู้สอนหรือให้ความรู้ แก่ผู้รับบริการได้ตามความคาดหวังของผู้บังคับบัญชา

ส่วนเรื่อง “ใช้หลัก Universal precautions ในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม” ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรู๊คและโรงพยาบาลอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายของโรงพยาบาลทั้ง 3 แห่งเกี่ยวกับการใช้หลัก Universal precautions ไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเช่นปัจจุบัน ทำให้โรงพยาบาลทุกแห่งต้องช่วยกันประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดหาอุปกรณ์ป้องกันมากขึ้น โรงพยาบาลบางแห่งจึงมีอุปกรณ์ป้องกันไม่เพียงพอหรือมีขนาดไม่เหมาะสมกับผู้ใช้ นอกจากนี้การจัดวางอุปกรณ์ป้องกันไว้ในที่ไม่สะดวกในการหยิบใช้หรือการใส่อุปกรณ์ป้องกันทำให้ไม่สะดวกและขัดขวางการปฏิบัติงาน ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักการ คิดว่าไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ป้องกัน ไม่สนใจป้องกันตนเอง คำนึงถึงความรู้สึกของผู้รับบริการว่าเป็นที่รังเกียจ (วิลาวัลย์ พิเชียรเสถียร, 2542 : 152) จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้บัณฑิตพยาบาลใช้หลัก Universal precautions ในการปฏิบัติการพยาบาลได้ไม่ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค คู่กันเคยกับหลัก Universal precautions ของโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ซึ่งเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติ จึงทำให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ประเมินบัณฑิตพยาบาลสูงกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรู๊คและโรงพยาบาลอื่น ๆ

เมื่อพิจารณาถึงเรื่อง “นำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล” พบว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรู๊ค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ภาคผนวก ค) โดยผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรู๊ค มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย แสดงว่า บัณฑิตพยาบาลไม่ได้นำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมลักษณ์ สุวรรณมาลี (2539 อ้างถึงใน จีระพร แดนเขตต์, 2543 : 59) ที่พบว่า พยาบาลประจำการส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำให้การนำผลการวิจัยมาใช้น้อย หรืออาจมีความเข้าใจผลการวิจัยไม่ชัดเจนพอ เนื่องจากการศึกษาระดับปริญญาตรีจะเป็นการศึกษาแค่ทำวิจัยเบื้องต้นเท่านั้น

สำหรับเรื่อง “บันทึกรายงานสภาวะของผู้รับบริการ กิจกรรมการรักษาพยาบาลและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับบริการได้อย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริงอย่างสม่ำเสมอ” ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรู๊ค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากแบบบันทึกรายงานสภาวะผู้รับบริการ กิจกรรมการรักษาพยาบาลและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับบริการ รวมทั้งระบบบันทึกการพยาบาลของโรงพยาบาลแมคคอร์มิคซึ่งเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานแตกต่างจากแบบบันทึกและระบบบันทึกของโรงพยาบาลโอเวอร์บรู๊ค จึงทำให้บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรู๊คไม่คุ้นเคย หรือ บัณฑิตพยาบาลบางส่วนไม่เห็นถึงความสำคัญและอาจเลือกปฏิบัติเฉพาะในกรณีที่ทำให้การดูแลผู้ป่วยอาการหนัก ทำให้บัณฑิตพยาบาลขาดโอกาสที่จะพัฒนาทักษะการเขียนที่มีประสิทธิภาพ หรืออาจประกอบกับขาดความรู้เกี่ยวกับ

ความก้าวหน้าในรูปแบบการบันทึกรายงานทางการพยาบาลที่จะช่วยให้การปฏิบัติการพยาบาลมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น บัณฑิตพยาบาลจึงขาดความพร้อมในด้านทักษะการเขียนและการบันทึกรายงาน จึงส่งผลให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค ประเมินบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับปานกลางและต่ำกว่าที่ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิคประเมิน

ส่วนเรื่อง “ป้องกันภาวะแทรกซ้อนและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับผู้รับบริการได้” ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุคและโรงพยาบาลอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การป้องกันภาวะแทรกซ้อนและอันตรายต่าง ๆ นี้ เป็นบทบาทและความรับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพโดยตรงในการจัดสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของผู้รับบริการ โดยการรับผิดชอบดูแลควบคุมสิ่งแวดล้อม เช่น การรักษาความสะอาด การปลอดภัยของสิ่งแวดล้อมภายในโรงพยาบาล การป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับผู้รับบริการได้แก่ การตกเตียง การหกล้ม เป็นต้น การที่ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค ประเมินความรู้และทักษะของบัณฑิตพยาบาลเรื่องดังกล่าวในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากโรงพยาบาลโอเวอร์บรุคมีบัณฑิตพยาบาลที่จบจากสถาบันอื่น ทำงานร่วมกับบัณฑิตพยาบาลที่จบจากคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิคทำให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค มีโอกาสเปรียบเทียบความสามารถของบัณฑิตพยาบาลที่จบจากสถาบันการศึกษาที่ต่างกัน

นอกจากนี้ ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่อง “ใช้วัสดุและทรัพยากรเพื่อการรักษาพยาบาลได้อย่างประหยัด” ทั้งนี้เนื่องจากโรงพยาบาลทั้ง 2 แห่ง มีนโยบายเกี่ยวกับการประหยัดทรัพยากรไม่เหมือนกัน บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค เคยชินกันกับนโยบายการประหยัดของโรงพยาบาลซึ่งเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติ ทำให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตประเมินบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับมาก ขณะที่บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ ต้องปรับตัวให้เข้ากับนโยบายประหยัดของหน่วยงาน ฉะนั้นความรู้และทักษะของบัณฑิตพยาบาลในเรื่องนี้ จึงอาจไม่ตอบสนองต่อความมุ่งหวังของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตเท่าที่ควร ส่งผลให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตประเมินบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่ง ละออ หุตางกูร (2536 อ้างถึงในจินตนา ยูนิพันธ์ และ อรพรรณ ลีอนุธวัชชัย, 2540 : 60) ได้กล่าวถึงความมุ่งหวังของผู้บริหารขององค์การต่อคุณภาพการพยาบาลข้อหนึ่งว่า ผู้บริหารมุ่งหวังพยาบาลมีความสนใจและหาทางป้องกันการใช้ประโยชน์ขององค์การ เช่น การประหยัดเวลา กำลังคน การใช้วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

สำหรับเรื่อง “นำความรู้ในศาสตร์สาขาพยาบาลและสาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ผู้รับบริการได้อย่างถูกต้อง” ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจอธิบายได้ว่า บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ซึ่งเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพยาบาล ขณะขึ้นฝึกปฏิบัติในหน่วยงานของตน จึงทำให้บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค เกิดแรงจูงใจที่จะศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลเป็นอย่างดี ทั้งนี้ เพื่อสามารถให้คำแนะนำ สอน นักศึกษาพยาบาล ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยนำความรู้ในศาสตร์สาขาพยาบาลและสาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ผู้รับบริการตามหลักวิชาการอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นเหตุให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ประเมินบัณฑิตพยาบาลในเรื่องนี้อยู่ในระดับมาก ส่วนบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ นั้น ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการปฏิบัติงานด้านบริการ ซึ่งมีการงานที่มากมาย ประกอบกับบุคลากรมีจำนวนจำกัด อาจทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะศึกษาค้นคว้า หรือไม่มีโอกาสเข้าร่วมประชุมวิชาการเพื่อพัฒนาความรู้ให้ก้าวหน้า ทันสมัย เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริการด้านสุขภาพอนามัย จึงทำให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ ประเมินบัณฑิตพยาบาลในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง

นอกจากนี้ ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็น เรื่อง "สนับสนุนให้ครอบครัวของผู้รับบริการมีบทบาทในการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลผู้รับบริการขณะอยู่ที่บ้าน" มากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะโรงพยาบาลแมคคอร์มิค เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติ บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค จะต้องพัฒนาความรู้ความสามารถในการสอน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัวของผู้รับบริการมีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการปฏิบัติกิจกรรมในการดูแลสุขภาพของผู้รับบริการขณะอยู่ที่บ้าน แต่เนื่องจากบัณฑิตพยาบาลมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยเพียง 1-3 ปี (ตารางที่ 1) จึงอาจมีทักษะไม่เพียงพอ ขาดความมั่นใจ ไม่สามารถสอนหรือสนับสนุนให้ครอบครัวของผู้รับบริการมีบทบาทในการปฏิบัติกิจกรรมการดูแล ผู้รับบริการขณะอยู่ที่บ้านได้ตามความคาดหวังของผู้บังคับบัญชา ส่งผลให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต ทั้ง 3 แห่ง ประเมินบัณฑิตพยาบาลในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ภาคผนวก ค)

ข. ด้านความเป็นผู้นำ

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิต ด้านความเป็นผู้นำ ในเรื่อง "มีวิสัยทัศน์" แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ กล่าวคือ ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิคประเมินบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับมาก ขณะที่ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ ประเมินอยู่ในระดับปานกลาง (ภาคผนวก ค) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิคส่วนใหญ่ มองเห็นคุณค่าของผู้ใต้บังคับ

บัญชา ซึ่งเป็นบัณฑิตพยาบาลและเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ และนำวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้นไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เพราะวิสัยทัศน์เป็นอุดมการณ์และเป็นภาพลักษณ์ของอนาคตที่มีลักษณะเฉพาะอันเป็นทิศทางขององค์กร เป็นตัวกระตุ้นให้บุคลากรทำงานอย่างมีเป้าหมายด้วยความภาคภูมิใจ และมุ่งมั่นในคุณภาพของงานบริการที่เป็นเลิศ (เรมวล นันท์ศุภวัฒน์, 2542 : 128) ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค จึงประเมินบัณฑิตพยาบาลในเรื่องนี้อยู่ในระดับมาก ส่วนบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ อาจไม่มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือผู้บังคับบัญชาอาจไม่ได้สื่อสารวิสัยทัศน์ไปสู่บัณฑิตพยาบาลชัดเจนเท่าที่ควร ทำให้บัณฑิตพยาบาลไม่สามารถปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ได้ครบถ้วน ส่งผลให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตพยาบาลประเมินบัณฑิตพยาบาลในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับเรื่อง “วางแผนและมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมและมีการติดตามงาน” และ “ใฝ่หาความรู้และติดตามแนวโน้มทางการพยาบาลอยู่เสมอ” ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ประเมินบัณฑิตพยาบาลว่า “มีวิสัยทัศน์” ในระดับมาก จึงประเมินบัณฑิตพยาบาล ทั้ง 2 เรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับมากเช่นกัน เพราะคุณลักษณะของผู้ที่มีวิสัยทัศน์ชัดพลหนึ่งคือ สามารถมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามอย่างเหมาะสม ตามความรู้ความสามารถของแต่ละคน (เรมวล นันท์ศุภวัฒน์, 2542 : 131) และก่อนจะมอบหมายงานให้แก่ผู้อื่นนั้น จะต้องมีการวางแผนล่วงหน้าก่อนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องมีการติดตามงานที่ได้มอบหมายเพื่อเป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ เพื่อจะได้ให้ความช่วยเหลือในกรณีที่ผู้ปฏิบัติมีข้อขัดข้อง และต้องติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ เพื่อให้การบริการการพยาบาลดำเนินไปตามเป้าหมายที่กำหนด (มยุรา กาญจนางกูร, 2540 : 28) นอกจากนี้ เรมวล นันท์ศุภวัฒน์ (2542 : 127) ได้ให้ข้อคิดว่า บุคคลที่มีวิสัยทัศน์มักเป็นบุคคลที่มีสมรรถนะสูงกว่าคนปกติ มีความมุ่งมั่นเป็นเลิศ มีความใฝ่รู้ เรียนรู้และเห็นได้ว่าสิ่งใดจะเกิดขึ้น และพยายามจะไปให้ถึงความคิดหรือความเชื่อนั้น ๆ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิคจึงประเมินบัณฑิตพยาบาล ทั้ง 2 เรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาถึง เรื่อง “ติดต่อประสานงานและปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรในทีมสุขภาพได้” ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีความคุ้นเคยกับการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรในทีมสุขภาพของโรงพยาบาลตั้งแต่เป็นนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกปฏิบัติงานที่แหล่งฝึกแห่งนี้ ทำให้บัณฑิตพยาบาลมีความสามารถติดต่อประสานงานและปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรในทีมสุขภาพเป็นอย่างดี ส่งผลให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ประเมินบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับมาก

สำหรับเรื่อง “สนับสนุนและร่วมมือในการวิจัยทางการแพทย์ที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพและการพัฒนาวิชาชีพ” ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ซึ่งเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติหลักและเป็นองค์กรภายใต้สภาคริสตจักรในประเทศไทยเช่นเดียวกัน จึงมีหน้าที่ต้องให้ความร่วมมือในการช่วยรับผิดชอบนิเทศนักศึกษาพยาบาลขณะฝึกปฏิบัติงาน ทำให้ต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ทันสมัยกับความก้าวหน้าทางวิชาการที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยการสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการวิจัยทางการแพทย์ ซึ่งเป็นกิจกรรมในการพัฒนาตนเองวิธีหนึ่งของบัณฑิตพยาบาล เพราะผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพของการบริการสุขภาพอนามัยได้ ด้วยเหตุนี้บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค จึงยินดีให้การสนับสนุนและร่วมมือในการวิจัยทางการแพทย์ ทำให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิคประเมินบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับมาก

ส่วนเรื่อง “คิดวิเคราะห์และตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล” ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุคและโรงพยาบาลอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากบัณฑิตพยาบาลทุกคน ได้รับการฝึกทักษะด้านการบริหารในรายวิชาการบริหารการพยาบาลในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค โดยฝึกในบทบาทหน้าที่ของพยาบาลหัวหน้าทีม พยาบาลหัวหน้าเวร และศึกษามหาบัณฑิตของหัวหน้าหอผู้ป่วย ได้มีโอกาสวิเคราะห์และตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลในสถานการณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยยังเป็นนักศึกษา และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วบัณฑิตพยาบาลบางส่วนได้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค จึงมีโอกาสได้ฝึกทักษะด้านนี้ให้ชำนาญยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ประเมินบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับมาก ส่วนบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุคและโรงพยาบาลอื่น ๆ นั้นนอกจากต้องไปปฏิบัติงานในสถานที่ที่แตกต่างจากแหล่งที่เคยฝึกปฏิบัติแล้ว ยังต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ทั้งระบบงานและระบบคน จึงอาจทำให้บัณฑิตพยาบาลทั้ง 2 แห่งนี้ มีโอกาสพัฒนาทักษะด้านคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจแก้ปัญหาน้อยกว่าบัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค นอกจากนี้บัณฑิตพยาบาลยังมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยเพียง 1-3 ปี (ตารางที่ 1) เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงาน จึงอาจขาดความมั่นใจ ทำให้ไม่สามารถคิดวิเคราะห์และตัดสินใจแก้ปัญหาได้ดีเท่าที่ควร บางครั้งอาจยังต้องพึ่งพาผู้บังคับบัญชา เช่น ต้องได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าหอผู้ป่วยก่อน จึงทำให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุคและโรงพยาบาลอื่น ๆ ประเมินบัณฑิตพยาบาลในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง

นอกจากนี้ ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ยังมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นมากกว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลโอเวอร์บรุคและโรงพยาบาลอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่อง “เป็นผู้นำกิจกรรมในฐานะเป็นพลเมืองดีของระบอบประชาธิปไตย” และ “เป็นผู้นำกิจกรรมเพื่อดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม”

ทั้ง 2 เรื่องดังกล่าว เป็นความสำนึกในความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลต่อสถาบันสังคม พาริดา อิบราฮิม (2541 : 37) ได้ให้ข้อคิดว่า สังคมมอบหมายให้พยาบาลประกอบกิจกรรมการพยาบาล ที่มีคุณภาพบนพื้นฐานความรู้ ความชำนาญ และต้องมีจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นเครื่องจรรยาบรรณเพื่อความปลอดภัย ของสังคม ดังนั้น ในฐานะพลเมืองดีของระบอบประชาธิปไตย บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล แมคคอร์มิค ได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาสเป็นผู้นำโดยเป็นหัวหน้าโครงการต่าง ๆ ในการบริการสุขภาพอนามัย แก่ผู้รับบริการและครอบครัว เช่น โครงการป้องกันโรคโปลิโอในเด็กโดยให้วัคซีนทางปาก โครงการรณรงค์ ป้องกันโรคไข้เลือดออกในหน้าฝน เป็นต้น สำหรับเรื่อง “เป็นผู้นำกิจกรรมเพื่อดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม” นั้น บัณฑิตพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ได้รับการสนับสนุนให้เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวมเป็นคราว ๆ ไป ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มี ประโยชน์ในการเป็นที่พึ่งทางใจและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เช่น การรดน้ำตาห้วยใหม่เมือง จัดงานอีสเตอร์ จัดสัปดาห์ฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจและจัดงานคริสต์มาส เป็นต้น จึงทำให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ปฏิบัติงาน ในโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ประเมินความสามารถของบัณฑิตพยาบาลทั้ง 2 เรื่องนี้อยู่ในระดับมาก ส่วนบัณฑิต พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลไอเวอร์บรุคและโรงพยาบาลอื่น ๆ อาจไม่มีโอกาสได้แสดงความสามารถใน การเป็นผู้นำของ 2 เรื่องดังกล่าว เด่นชัดนัก จึงทำให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตจึงประเมินบัณฑิตพยาบาลอยู่ ในระดับปานกลาง

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ของบัณฑิตพยาบาล

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาล มีค่าเฉลี่ยของคะแนน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลรายด้านโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตประเมินบัณฑิตพยาบาลต่ำกว่าที่บัณฑิตพยาบาลประเมินตนเอง (ตารางที่ 5) ซึ่ง สอดคล้องกับรายงานวิจัยของ ซูลีพร เซวาน์เมธากิจ และคณะ (2544 : 159) ที่พบว่า ผู้บังคับบัญชาและ ผู้ร่วมงานประเมินการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลต่ำกว่าที่บัณฑิตพยาบาลประเมินตนเอง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับการ ปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลในแต่ละด้านแล้ว ปรากฏว่า

ก. ด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาลประเมินผลการปฏิบัติงาน ของบัณฑิตพยาบาลด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ในทุกหัวข้อที่ประเมิน กล่าวคือ ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตประเมินบัณฑิตพยาบาลต่ำกว่าที่บัณฑิต พยาบาลประเมินตนเอง ยกเว้นข้อ “ประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานอื่น เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการส่งเสริม สุขภาพและป้องกันโรคได้” พบว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาลประเมินไม่แตกต่างกัน

(ภาคผนวก ค) แสดงว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต มีความพึงพอใจในคุณภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล น้อยกว่าที่บัณฑิตพึงพอใจในการปฏิบัติงานของตนเอง เนื่องจากผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตประเมินผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่บัณฑิตพยาบาลประเมินตนเองอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตคาดหวังว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว บัณฑิตพยาบาลควรจะมีความรู้ทางทฤษฎี มีทักษะและประสบการณ์เชิงวิชาชีพเพียงพอต่อการทำงานตามมาตรฐานของวิชาชีพ แต่ในความเป็นจริงแล้วมิได้เป็นเช่นนั้น สิริยา สัมมาวาจ (2540 : 233) ได้ให้ข้อคิดไว้ว่า บัณฑิตพยาบาลยังต้องได้รับการสอนและแนะนำอย่างใกล้ชิดอีก 1 ถึง 2 ปี หลังจากจบการศึกษาแล้วจึงจะสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ การไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีนำมาสู่การปฏิบัติที่เหมาะสม การคิดวิเคราะห์ประยุกต์ความรู้ให้สอดคล้อง กับสถานการณ์ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีปัญหา และส่งผลกระทบต่อการปรับตัวของบัณฑิตและคุณภาพของการพยาบาล ดังนั้น ความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลของบัณฑิตพยาบาลจึงไม่สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของตลาดทางด้านบริการสุขภาพอนามัยอย่างที่ควรจะเป็น ทั้งนี้อาจพิจารณาได้ว่าหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ สามารถเตรียมบัณฑิตพยาบาลด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลได้ในระดับปานกลางเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัย (ตารางที่ 2) พบว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตได้ประเมินว่ามีความพึงพอใจในผลการปฏิบัติของบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 58.14) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบัณฑิตพยาบาลมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับบรรยากาศของสถานที่ปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี โดยจะเห็นได้จากผลการวิจัย (ตารางที่ 1) ที่พบว่า บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 41.86) ใช้เวลาในการปรับตัวจนเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานภายหลังการบรรจุ 4-6 เดือน ซึ่งไม่เกินระยะเวลาของการทดลองงานโดยทั่วไปที่ใช้เวลาตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 1 ปี (จุมพล หนีมพานิช, 2538 : 159) และไม่เคยเปลี่ยนสถานที่ทำงาน (ร้อยละ 77.91) รวมทั้งมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของตนเองอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 58.14)

สำหรับเรื่องผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาลประเมินไม่แตกต่างกัน คือ “ประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานอื่น เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคได้” แสดงว่า บัณฑิตพยาบาลมีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ละออ หุตาทูร (2538 : 401) ได้ให้ความหมายของ “ประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับผู้อื่น” ว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีกับ ผู้ร่วมงาน ซึ่งทำให้มีการร่วมมือประสานงานที่ดี ได้ผลงานที่มีคุณภาพดี และมีความสุขในการทำงาน และจากการที่งานบริการด้านสุขภาพอนามัย เป็นงานที่ต้องทำเป็นทีมร่วมกันหลายฝ่ายทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน จึงสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคแก่ผู้รับบริการอย่างมีคุณภาพ ซึ่งการทำงานร่วมกันของบุคลากรต่าง ๆ ในทีมสุขภาพนี้ จะดำเนินไปด้วยดีย่อมต้องอาศัยการติดต่อร่วมมือประสานงานกับบุคลากรหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แสดงว่า การจัดการศึกษาภาคปฏิบัติของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ได้จัดประสบการณ์ที่ช่วยพัฒนาทักษะด้านการติดต่อประสานงานให้กับบัณฑิตพยาบาลเป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาลมีความคิดเห็นในเรื่องนี้ไม่แตกต่างกัน

ข. ด้านความเป็นผู้นำ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาล ประเมินผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลด้านความเป็นผู้นำแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเกือบทุกหัวข้อที่ประเมิน โดยผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต ประเมินต่ำกว่าที่บัณฑิตพยาบาลประเมินตนเอง กล่าวคือ ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต ประเมินความเป็นผู้นำของบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่บัณฑิตพยาบาลประเมินตนเองอยู่ในระดับมาก (ภาคผนวก ค) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของ ฤทธิพร และคณะ (2538 : 39) ที่พบว่า พยาบาลใหม่ประเมินตนเองด้านความสามารถในการเป็นผู้นำสูงกว่าที่ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและพยาบาลผู้ร่วมงานประเมิน ซึ่งอธิบายได้ว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตคาดหวังว่าบัณฑิตพยาบาลเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ควรจะมีภาวะผู้นำและมีความรู้ในด้านการบริหารจัดการเป็นอย่างดี เพราะตามความมุ่งหมายของการผลิตพยาบาลวิชาชีพ ต้องการให้พยาบาลวิชาชีพสามารถทำหน้าที่ด้านการจัดการ และสามารถเป็นผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อปฏิบัติงานตามขอบเขตความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งต่อตนเองต่อผู้รับบริการและต่อวิชาชีพการพยาบาลโดยรวม ดังนั้น ภาวะผู้นำและการจัดการ จึงถือว่าเป็นสมรรถนะหลัก ที่พยาบาลทุกคนพึงปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พวงรัตน์ บุญญาหุรักษ์ 2536, : 91) แสดงว่า หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และการจัดการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค สามารถเตรียมบัณฑิตพยาบาลด้านการเป็นผู้นำได้ในระดับปานกลาง จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้บริหารของสถาบันบริการสุขภาพเท่าที่ควร

สำหรับเรื่องผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาล ประเมินไม่แตกต่างกัน คือ "มีความสามารถในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง" ทั้งนี้เนื่องจากบัณฑิตพยาบาลมีประสบการณ์ในการทำงานน้อย เกือบทั้งหมดเป็นพยาบาลประจำการ (ร้อยละ 96.51) ไม่เคยผ่านงานด้านบริหารมาก่อน (ตารางที่ 1) การที่จะทดลองเสี่ยงริเริ่มเพื่อทำสิ่งใหม่ ๆ หรือเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างในหอผู้ป่วย จะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารก่อน จึงทำให้ความสามารถในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบัณฑิตพยาบาลปรากฏไม่ชัดเจน มีผลทำให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาลเองมีความคิดเห็นในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลางและไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาล ยังมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในเรื่อง "เป็นผู้นำกิจกรรมในฐานะพลเมืองดีของระบอบประชาธิปไตย" และ "เป็นผู้นำกิจกรรมเพื่อดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม" ทั้ง 2 เรื่องนี้ เป็นความรับผิดชอบของบัณฑิตต่อสถาบันสังคม ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ที่คาดหวังว่าผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติดังกล่าว ณรงค์ เส็งปรีชา (2538 : 84) พุดถึงสถาบันสังคมว่า หมายถึง แนวทางปฏิบัติอันมีระบบระเบียบ ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมนั้นยอมรับปฏิบัติเพื่อประโยชน์ร่วมกัน ในสังคม การที่ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาลมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แสดงว่าทั้ง 2 กลุ่มยอมรับว่าบัณฑิตพยาบาลมีความเป็นผู้นำที่รับผิดชอบต่อสถาบันสังคม

ค. ด้านมนุษยสัมพันธ์

ผลการวิจัย พบว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาล ประเมินผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลด้านมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกหัวข้อที่ประเมิน โดยผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตประเมินความมีมนุษยสัมพันธ์ของบัณฑิตพยาบาลต่ำกว่าที่บัณฑิตพยาบาลประเมินตนเอง กล่าวคือ ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตประเมินความมีมนุษยสัมพันธ์ของบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับมาก ขณะที่บัณฑิตพยาบาลประเมินตนเองอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ภาคผนวก ค) ถึงแม้ว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตจะมีความคิดเห็นแตกต่างจากบัณฑิตพยาบาล แต่ผลการประเมินของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตอยู่ในระดับมาก แสดงว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตยอมรับว่าบัณฑิตพยาบาลมีมนุษยสัมพันธ์ดี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโดยลักษณะงานบริการพยาบาลที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ และประสานงานกับบุคลากรหลายฝ่าย ในการทำงานเป็นทีม ซึ่งมีทั้งทีมการพยาบาล และทีมสุขภาพและต้องติดต่อสัมพันธ์กับคนเป็นจำนวนมากตั้งแต่ผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้รับบริการและครอบครัว ดังนั้น มนุษยสัมพันธ์ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้งานบริการพยาบาลประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และจากการที่บัณฑิตพยาบาลได้แสดงออกถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตมีความพึงพอใจในผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 58.14 (ตารางที่ 2) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตและการจัดการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค สามารถเตรียมบัณฑิตพยาบาลด้านมนุษยสัมพันธ์ได้ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของหลักสูตรฯ (ตารางที่ 10) บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าหลักสูตรฯ ได้พัฒนามนุษยสัมพันธ์ให้นักศึกษาดีและดีมาก (ร้อยละ 27.91 และ 13.95 ตามลำดับ) ไม่ต้องปรับตัวมากเมื่อทำงาน รวมทั้งการอยู่หอพักของคณะฯ ทำให้ได้มีโอกาสฝึกมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างดี

4. คุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่หน่วยงานต้องการ

ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่หน่วยงานต้องการ เรียงตามลำดับ 5 อันดับแรก ได้แก่ มีความรู้ทางวิชาการและมีความสามารถในการปฏิบัติงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี กระตือรือร้นสนใจใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ กระฉับกระเฉงคล่องแคล่วว่องไว บุคลิกดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย (ตารางที่ 6)

เมื่อวิเคราะห์ถึงคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่หน่วยงานต้องการแล้ว มีข้อสังเกตว่าเป็นเรื่องของความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล มนุษยสัมพันธ์ และบุคลิกภาพ เนื่องจากวิชาชีพการพยาบาลเป็นบริการด้านสุขภาพอนามัยแก่บุคคล ครอบครัวและชุมชน ในการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยนี้ บุคลากรพยาบาลจะต้องปฏิบัติทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลเป็นอย่างดี และสามารถนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในการให้บริการการพยาบาลแก่ผู้รับบริการแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ

ของผู้รับบริการ เพื่อให้ผู้รับบริการมีสุขภาพที่ดีที่สุดของแต่ละบุคคลและสามารถดูแลตนเองได้ ฉะนั้น บุคลากรพยาบาลจะต้องมีความกระตือรือร้นใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ และความรู้นั้นจะต้องเป็นปัจจุบันทันต่อเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษาและเทคโนโลยีต่าง ๆ (ทัศนา บุญทอง, 2543 : 31, 1) จะเห็นว่า ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีในบุคลากรพยาบาล เพราะการบริการพยาบาลที่มีคุณภาพย่อมมาจากการใช้บุคลากรที่มีประสิทธิภาพ (ประนอม โอทกานนท์, 2543 : 3)

นอกจากนี้ มนุษย์สัมพันธ์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีในบัณฑิตพยาบาล เพราะผู้ที่มีมนุษย์สัมพันธ์จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศและสัมพันธภาพอันดีให้เกิดขึ้นในระหว่างบุคลากรของหน่วยงาน จนสามารถประสานใจ ประสานความคิด และประสานแรงงานในการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือผู้รับบริการได้อย่างมีคุณภาพ และบัณฑิตพยาบาลยังต้องใช้ทักษะในด้านมนุษย์สัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสารกับผู้รับบริการและครอบครัว ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านความรู้สึกรู้จักคิด เจตคติ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น มนุษย์สัมพันธ์จึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่ง เพราะมนุษย์สัมพันธ์เป็นการติดต่อเกี่ยวข้อกันระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดความรักใคร่ชอบพอ ความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้จึงควรระมัดระวังในเรื่องการปรับปรุงบุคลิกภาพภายนอกให้เหมาะสม เช่น แต่งกายสะอาดเรียบร้อย เหมาะสมกับ กาลเทศะ ยิ้มแย้มแจ่มใส มารยาทดี เป็นต้น (สมพร สุทัศน์ีย์, 2542) 134) เทอริส (Terese 1969 อ้างถึงใน ทัศนา บุญทอง, 2535 : 186) ได้ศึกษาพบว่า การปฏิบัติกรพยาบาลจะมีคุณภาพสูงได้ พยาบาลจะต้องมีบุคลิกภาพดี กล่าวคือ มีความซื่อสัตย์ อดทน รับผิดชอบ ละเอียดรอบคอบ เมตตา กรุณา เป็นต้น จากการวิจัยของ ดรุณี รุจกรกานต์ แล คณะ (ดรุณี รุจกรกานต์, 2541 : 171) พบว่า ผู้บริหารโรงพยาบาลและสถานศึกษา นอกจากต้องการบัณฑิตที่มีทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพและทักษะการปฏิสัมพันธ์แล้ว ยังมีความต้องการตรงกันในลักษณะส่วนบุคคลและความรับผิดชอบ เอาใจใส่ต่อหน้าที่การงาน มากที่สุด รองลงมาคือ เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อและเสียสละ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าลักษณะบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติวิชาชีพการพยาบาล (ทัศนา บุญทอง, 2535 : 187)

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตบัณฑิตและการจัดการศึกษาพยาบาล รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตพยาบาล ได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตบัณฑิตและการจัดการศึกษาพยาบาล ดังนี้ ควรมีชั่วโมงฝึกปฏิบัติของนักศึกษามากขึ้น ไม่ควรรับนักศึกษามากเกินไป ให้นั้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ เพราะเวลาฝึกปฏิบัติอาจารย์เหนื่อยแต่ดูแลไม่ทั่วถึง และหอพักฯ ไม่เพียงพอกับนักศึกษา จัดการศึกษาที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม ควรคัดเลือกนักศึกษาที่มีความประพฤติดีเหมาะสมกับวิชาชีพ และตั้งใจเรียนพยาบาล ควรจัดการศึกษาที่เน้นให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ภาคทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ผลิตบัณฑิตที่ได้มาตรฐาน เป็นที่เชิดหน้าชูตาของสถาบัน เป็นต้น (ตารางที่ 7)

จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต พอสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาควรเพิ่มชั่วโมงฝึกปฏิบัติของนักศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เน้นคุณภาพของบัณฑิตมากกว่าปริมาณ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบัณฑิตพยาบาลที่มีต่อหลักสูตรของคณะฯ ในการวิจัยครั้งนี้ ที่ต้องการให้หลักสูตรเพิ่มการฝึกปฏิบัติงานให้มากขึ้นในทุกรายวิชา และควรลดจำนวนนักศึกษาลง (ตารางที่ 8) หรือเพิ่มจำนวนอาจารย์ให้ได้สัดส่วนตามมาตรฐานของสภาการพยาบาล ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการศึกษามาตรฐานปฏิบัติเป็นหัวใจของการศึกษาพยาบาล เป็นการให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการนำความรู้ทางทฤษฎีมาฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งได้แก่ ทักษะด้านเทคนิคการปฏิบัติการพยาบาล ทักษะด้านความคิดและทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (ดวงวดี สังข์โบล, 2540 : 701) นอกจากนี้การฝึกปฏิบัติจะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนรู้ถึงปัญหา การแก้ปัญหา การตัดสินใจและการจะเข้าถึงผู้ป่วย ตลอดจนการทำงานเป็นทีม รวมทั้งหน้าที่และความรับผิดชอบในการให้การพยาบาล เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ ทักษะคิดต่อวิชาชีพและจริยธรรมของวิชาชีพแก่นักศึกษา (มาลี สนธิเกษตริน, 2535 : 129) ฉะนั้น การจัดการศึกษาพยาบาลต้องคำนึงถึงปริมาณการผลิตและคุณภาพการผลิตควบคู่กันไป ถ้าการจัดการศึกษาพยาบาลเน้นในเชิงปริมาณมาก โดยไม่คำนึงถึงขีดความสามารถและความพร้อมของสถาบันว่ามีศักยภาพในการผลิตมากน้อยเพียงใด เช่น ผู้สอนเท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ผู้สอนมีคุณวุฒิและความสามารถไม่เหมาะสม แหล่งฝึกปฏิบัติไม่เอื้ออำนวยต่อการฝึก อาจารย์นิเทศไม่เพียงพอและดูแลนักศึกษาไม่ทั่วถึง วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณมีจำกัด ฯลฯ การจัดการศึกษานั้นย่อมหย่อนประสิทธิภาพไม่เป็นไปตามมาตรฐาน และบัณฑิตที่ได้ก็จะต้องคุณภาพ ไม่เป็นที่เชิดหน้าชูตาของสถาบัน และผู้ใช้บัณฑิตไม่พึงพอใจในบัณฑิตพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเท่าที่ควร ซึ่งต่างจากอดีตที่บัณฑิตพยาบาลจากคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยจะเห็นได้จากการที่สถานบริการสุขภาพอนามัยที่มีชื่อเสียงหลายแห่งในกรุงเทพฯ ส่งตัวแทนมาสรรหานักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่จะสำเร็จการศึกษาจากคณะฯ ไปทำงานที่หน่วยงานของตนทุกปี

ผู้เรียนเป็นเครื่องประกันคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษามาตรฐานปฏิบัติ (อัสนีย์ เสาวภาค, 2540 : 662) ถ้าปริมาณนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น สัดส่วนระหว่างผู้สอนและผู้เรียนไม่ได้สัดส่วนแล้ว จะทำให้ดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้ไม่ทั่วถึง และขาดความใกล้ชิดกับผู้เรียน ผู้สอนมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการศึกษาของผู้เรียนเป็นอย่างมาก และผู้สอนจะเป็นผู้ที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งด้านความคิด ความรู้สึกและการกระทำของผู้เรียนเป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้ผู้สอนต้องมีคุณภาพ สโตนบี (Stonby, 1967 อ้างถึงใน อัสนีย์ เสาวภาค, 2540 : 661) ได้ให้ความเห็นว่า นอกจากหลักสูตรการศึกษาแล้ว ความสำคัญของการศึกษาอยู่ที่คุณภาพผู้สอน ถึงแม้ว่าหลักสูตรจะดีเพียงใด แต่ถ้าคุณภาพผู้สอนไม่ดีแล้วหลักสูตรที่ดีนั้นก็ไม่มีคามหมาย

จากการที่คณะฯ รับนักศึกษามากเกินไป ทำให้หอพักของคณะฯ ไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา เป็นเหตุให้นักศึกษาครึ่งหนึ่งต้องออกไปพักนอกหอพักฯ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติงาน ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักศึกษาโอลเซน (Olsen, 1967 อ้างถึงใน ไพเราะ เอี่ยมสุรีย์, 2541 : 54) ได้กล่าวถึงความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหอพักในมหาวิทยาลัยว่า หอพักในมหาวิทยาลัยฯ

เป็นสิ่งจำเป็นมาก มีหน้าที่เทียบได้กับห้องสมุด ห้องปฏิบัติการและห้องเรียน การจัดตั้งหอพักนั้นก็เพื่อผลสัมฤทธิ์ระดับสูงสุดทางวิชาการและการพัฒนาเอกลักษณ์ และมิลเลอร์ (Mueller, 1961 อ้างถึงใน ไพเราะ เอี่ยมสุรีย์, 2541 : 54) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับหอพักในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกา พบว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ เพื่อให้เป็นที่พักอาศัย ส่งเสริมวิชาการ พัฒนาบุคคล เพื่อประชาสัมพันธ์และเพื่อปกครองดูแลวินัยนักศึกษา ฉะนั้นการที่ให้นักศึกษาพยาบาลพักอาศัยในหอพักของคณะฯ จะช่วยฝึกให้นักศึกษารู้จักใช้ชีวิตร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน รู้จักรักษากฎระเบียบของหอพัก และการที่ให้นักศึกษามาอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีระบบระเบียบ จะช่วยสร้างคามมีระเบียบวินัยให้กับนักศึกษาอย่างดี และหอพักนักศึกษาย่อมจะเป็นที่ที่ฝึกฝนทักษะทางสังคมได้อย่างดีที่สุด (พรชูลี อาชาวบรูจ, 2525 อ้างถึงใน ไพเราะ เอี่ยมสุรีย์, 2541 : 50) จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า บัณฑิตพยาบาลให้ความคิดเห็นว่าการอยู่หอพักของคณะฯ เป็นการฝึกมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างดี (ตารางที่ 10) เพราะการที่นักศึกษาต้องอยู่ร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน ทั้งรุ่นพี่-รุ่นน้องในหอพักเดียวกัน จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความใกล้ชิดรักใคร่ผูกพันกันในหมู่นักศึกษาและรู้จักมีสัมมาคารวะต่อรุ่นพี่ซึ่งอาวุโสกว่า และจากความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะข้อหนึ่งของบัณฑิตที่หน่วยงานต้องการคือ หน่วยงานต้องการบัณฑิตพยาบาลที่มีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโส (ตารางที่ 6)

นอกจากนี้ การคัดเลือกผู้เรียนเข้าศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ เป็นความรับผิดชอบของสถาบันที่จะคัดเลือกผู้เรียนได้อย่างเสรี โดยเฉพาะในภาวะที่ประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น ปัจจุบัน ทำให้คนว่างงานมาก วิชาชีพการพยาบาลจึงเป็นอาชีพที่ดึงดูดให้ผู้คนสนใจเข้าเรียนมากขึ้นเพราะจบแล้วหางานทำได้ง่าย อัสนีย์ เสาวภาค (2540 : 660) ได้ให้ข้อคิดว่า การคัดเลือกผู้เรียนเหมือนคัดเลือกวัตถุดิบเพื่อป้อนเข้าโรงงาน ถ้าได้วัตถุดิบที่ดีมีคุณภาพและผ่านกรรมวิธีที่ถูกต้อง ผลผลิตที่ออกมาจะดีและมีคุณภาพสูง ดังนั้น ทางคณะฯ จึงควรคัดเลือกนักศึกษาที่ความประพฤติดีเหมาะสมกับวิชาชีพ และมีความตั้งใจที่จะเรียนพยาบาล หรือพูดอีกนัยหนึ่งคือ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาชีพการพยาบาล เพราะจะส่งผลดีต่อชีวิตการทำงานของผู้นั้น และชื่อเสียงของสถาบันที่ผลิตด้วย

เมื่อพิจารณาถึงข้อเสนอแนะของผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต เกี่ยวกับเรื่องการจัดการศึกษาพยาบาลที่เน้นคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ทำให้ทราบว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับบัณฑิตพยาบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลกระทบของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในสมัยปัจจุบัน ทำให้ปัญหาทางจริยธรรมในวงการสุขภาพอนามัยเกิดขึ้นมากมายและขยายขอบเขตกว้างไปจากเดิม และวิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ถูกคาดหวังจากสังคมในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมมากเช่นเดียวกับวิชาชีพแพทย์ เพราะพยาบาลต้องปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือมนุษย์ที่อยู่ในความทุกข์ ไม่ว่าจะเป็นผู้รับบริการ ครอบครัว เพื่อนฝูง การช่วยเหลือของพยาบาลนั้นนอกจากอาศัยความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลแล้ว ยังต้องอาศัยจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งได้แก่ ความเมตตา ความอ่อนโยน ความเห็นอกเห็นใจ เอื้ออาทร การตระหนักในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของผู้รับบริการและการรู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำในบางสถานการณ์ ดังนั้นพยาบาลจะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล จะต้องอาศัยคุณค่าของการปฏิบัติงานทางด้านวิทยาศาสตร์ควบคู่กับคุณค่า

จริยธรรม (สิริลี คีรีไล, 2544 : 196) เพราะปัจจุบันการฟ้องร้องแพทย์และพยาบาลเป็นคดีความเริ่มปรากฏในสังคมไทยและมีแนวโน้มจะสูงขึ้น โดยเฉพาะการกระทำผิดทางจริยธรรม โดยการนำวิชาชีพไปใช้ในเชิงธุรกิจกับผู้รับบริการ ทำให้มีผลกระทบเชื่อมโยงถึงภาพลักษณ์ของบุคลากรทางการแพทย์และพยาบาล ซึ่งอดีตเคยให้บริการในลักษณะของคุณธรรม เมตตาธรรม ต้องเปลี่ยนไป เกิดการเรียกร้องสิทธิจากผู้รับบริการ เมื่อไม่ได้รับความพึงพอใจจากบริการ

จากเหตุผลดังกล่าว จริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับวิชาชีพการพยาบาล ดังนั้น การจัดการศึกษาพยาบาล จึงควรให้ความสำคัญของการสอนจริยศาสตร์ในหลักสูตรมากขึ้น เพราะเมื่อนักศึกษาสำเร็จเป็นบัณฑิตพยาบาลแล้ว มักจะประสบปัญหาและความลำบากใจเมื่อต้องเลือกตัดสินใจแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเผชิญปัญหาหรือประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม ที่ต้องการการตัดสินใจที่เหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหามากที่สุด

นอกจากนี้ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตยังให้ข้อเสนอแนะว่าทางคณะฯ ควรจะมีระเบียบวินัยที่เคร่งครัดขึ้น ให้ดูแลความประพฤตินักศึกษามากกว่านี้ เพราะนักศึกษามีอสุภภาพมากเกินไป ปัจจุบันปัญหาที่กระทบถึงคุณภาพบัณฑิตพยาบาลข้อหนึ่งคือ ขาดวินัยในการยอมรับและเคารพกฎเกณฑ์ การปฏิบัติตามกติกาหรือข้อตกลงต่าง ๆ ของหน่วยงานหรือสังคม การขาดวินัยของบัณฑิตจะสะท้อนให้เห็นตั้งแต่เป็นนักศึกษา เช่น การไม่เข้าชั้นเรียน การเข้าชั้นเรียนสาย เดินเข้าเดินออกหรือหยุดคุยเสียงดังขณะฟังการบรรยาย เป็นต้น จนเมื่อสำเร็จการศึกษาพฤติกรรมเหล่านี้ก็ยังคงอยู่ (สิริยา สัมมาวาจ, 2540 : 233) วินัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน ถ้านักศึกษาขาดวินัยการเรียนการสอนย่อมจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะวินัยเป็นการฝึกนักศึกษาให้รู้จักวิธีการที่ควบคุมพฤติกรรมของตนเอง คือ มีวินัยในตนเอง (self discipline) (มาลินี จุฑะรพ, 2537 : 282) และเป็นเครื่องเตรียมตัวนักศึกษาสำหรับการปฏิบัติวิชาชีพการพยาบาลในภายหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่และต่อชีวิตของผู้รับบริการ จะเห็นว่าวินัยเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับวิชาชีพการพยาบาล หน่วยงานที่มีบุคลากรที่ไม่ม่ระเบียบวินัย ย่อมส่งผลกระทบต่อการบริหาร การพัฒนาและคุณภาพของการบริการอย่างใหญ่หลวง (สิริยา สัมมาวาจ, 2540 : 234)

5. ความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน

5.1 ความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับหลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตร

จากผลการวิจัย พบว่า บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาของหลักสูตรหมวดวิชาเฉพาะกลุ่มพื้นฐานวิชาชีพและหมวดวิชาเฉพาะกลุ่มวิชาชีพ เรื่อง "สอดคล้องกับวัตถุประสงค์" อยู่ในระดับมากที่สุด (ตารางที่ 11) แสดงว่า ผู้สอนที่รับผิดชอบในรายวิชาต่าง ๆ ทั้ง 2 หมวดวิชานี้ได้คัดเลือกเนื้อหาวิชาได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

เมื่อพิจารณาถึงเรื่องเนื้อหาวิชาของหลักสูตร “เหมาะสมและทันสมัย” ปรากฏว่า รายวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ อยู่ในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป มีเนื้อหาวิชาเหมาะสมและทันสมัยมากที่สุด (ภาคผนวก ง) ซึ่งอธิบายได้ว่าในทุกวันนี้คอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างมากมาย การเรียนรู้เรื่องส่วนประกอบ วิธีการทำงาน และการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ในงานด้านต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้ ความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ยังสามารถนำมาใช้ในการทำงานในโรงพยาบาลและบนหอผู้ป่วย ซึ่งช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและทันการ อันเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการประสานงานและกำกับคุณภาพของการบริการ

สำหรับเรื่องเนื้อหาวิชา “นำไปปฏิบัติได้” ที่บัณฑิตพยาบาลมีความคิดเห็นว่ายู่ในระดับมากที่สุด มีข้อสังเกตว่ารายวิชาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้มากที่สุดอยู่ในหมวดวิชาเฉพาะกลุ่มพื้นฐานวิชาชีพ อันได้แก่ รายวิชา เกสซ์วิทยาสำหรับพยาบาล กายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ และ สรีรวิทยาของมนุษย์ (ภาคผนวก ง) ซึ่งวิชาเหล่านี้บัณฑิตพยาบาล สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อให้บริการพยาบาลแก่ผู้มารับบริการได้ทุกหอผู้ป่วย ไม่ว่าจะเป็นผู้ป่วยเด็ก ผู้ป่วยผู้ใหญ่ หรือผู้ป่วยจิตเวช รวมทั้งสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลในชุมชนได้อีกด้วย ส่วนในหมวดวิชาเฉพาะกลุ่มวิชาชีพ นั้น บัณฑิตพยาบาลมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาวิชาสามารถนำไปปฏิบัติได้มากที่สุดเช่นเดียวกัน รายวิชาเหล่านั้นได้แก่ การพยาบาลพื้นฐาน 1 และ การพยาบาลพื้นฐาน 2 รองลงมาคือ การพยาบาลผู้ใหญ่ 3 และ การพยาบาลผู้ใหญ่ 2 (ภาคผนวก ง) ซึ่งอธิบายได้ว่า รายวิชาการพยาบาลพื้นฐาน 1 และการพยาบาลพื้นฐาน 2 สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้ในทุกรายวิชา ส่วนการพยาบาลผู้ใหญ่ 3 และการพยาบาลผู้ใหญ่ 2 ที่นำไปปฏิบัติได้มากที่สุดรองลงมา นั้น อาจเป็นเพราะบัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในแผนก/ หอผู้ป่วยผู้ใหญ่ เป็นส่วนใหญ่ (ตารางที่ 1) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อารีวรรณ กลั่นกลิ่น และคณะ (2546 : 75) ที่พบว่า บัณฑิตพยาบาลศาสตร์ หลักสูตร 4 ปี มีความคิดเห็นว่ายู่วิชาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานมาก ได้แก่ วิชากายวิภาคศาสตร์สำหรับนักศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เกสซ์วิทยาสำหรับนักศึกษาพยาบาล สรีรวิทยาสำหรับนักศึกษาพยาบาล การพยาบาลพื้นฐาน การพยาบาลผู้ใหญ่และกระบวนการพยาบาล

5.2 ความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ภาคทฤษฎี

จากผลการวิจัย พบว่าบัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีทุกหมวดวิชา เรื่อง “สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา” “ดำเนินการสอนเป็นขั้นตอนไม่ติดขัด” “สอนเข้าใจง่ายและสรุปประเด็นได้ดี” “การประเมินผลเหมาะสม” อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนเรื่อง “สื่อ-อุปกรณ์เหมาะสมเพียงพอ” อยู่ในระดับปานกลาง และเรื่อง “วิธีการสอนเหมาะสมและจูงใจ” ในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 12) แสดงว่า การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีในภาพรวมอยู่ในระดับดี ยกเว้น เรื่อง “สื่อ-อุปกรณ์” ที่จะต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น เพราะสื่อ-อุปกรณ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การจัดการจัดการเรียนการสอนน่าสนใจยิ่งขึ้น การมีสื่อ-อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพียงพอ จะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้

ดีขึ้น เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากจะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้สนุกและไม่เบื่อหน่ายการเรียน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2540 : 183) ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องรู้จักเลือกใช้สื่อ-อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ระดับสติปัญญาและความสามารถของผู้เรียน (จำเนียร ศิลพานิช, 2538 : 175)

ส่วนเรื่อง “วิธีการสอนเหมาะสมและจูงใจ” ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง นั้น แสดงว่า การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี ในหมวดนี้ ควรต้องปรับปรุงวิธีการสอนให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากวิธีการสอนเป็นส่วนสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของการศึกษา เป็นกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2540 : 141) ถ้าผู้สอนรู้จักใช้วิธีการสอนที่ดีและเหมาะสมแล้ว จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในบทเรียน มีทักษะความเข้าใจในวิชาที่เรียนรู้นั้น มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียนรู้ สามารถนำสิ่งต่าง ๆ ไปใช้และปฏิบัติในชีวิตจริงได้และนำไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปได้ (จำเนียร ศิลพานิช, 2538 : 122) อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะใช้วิธีการสอนแบบใด ควรมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดเป็นสิ่งสำคัญ

สำหรับเรื่อง “วิธีการสอนเหมาะสมและจูงใจ” บัณฑิตพยาบาลมีความคิดเห็นว่ารายวิชา “รากฐานวิชาชีพเบื้องต้น” (ภาคผนวก ง) มีวิธีการสอนเหมาะสมและจูงใจ อยู่ในระดับปานกลาง และมีความเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นน้อยที่สุด แสดงว่าผู้สอนในรายวิชานี้ ควรจะปรับปรุงและพัฒนาวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ให้เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด

5.3 ความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ภาคปฏิบัติ กลุ่มวิชาชีพ

จากผลการวิจัย พบว่า บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอน ภาคปฏิบัติ กลุ่มวิชาชีพ เรื่อง “จำนวนชั่วโมงฝึกปฏิบัติเหมาะสม” “รูปแบบการฝึกปฏิบัติสอดคล้องกับวัตถุประสงค์” “งานที่ได้รับมอบหมายเหมาะสม” “การฝึกปฏิบัติทำให้เกิดทักษะ” และ “การประเมินผลเหมาะสม” อยู่ในระดับมาก ส่วนเรื่อง “อาจารย์นิเทศเพียงพอและดูแลใกล้ชิด” อยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 13) แสดงว่าการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับดี ยกเว้นเรื่อง “อาจารย์นิเทศเพียงพอและดูแลใกล้ชิด” ที่จะต้องเพิ่มจำนวนและคุณภาพอาจารย์นิเทศให้มากขึ้น

จากความคิดเห็นของบัณฑิต เรื่อง “อาจารย์นิเทศเพียงพอและดูแลใกล้ชิด” อยู่ในระดับปานกลาง นั้น เกือบทุกรายวิชาฝึกปฏิบัติ มีจำนวนอาจารย์นิเทศไม่เพียงพอ (ภาคผนวก ง) ทั้ง ๆ ที่อาจารย์นิเทศมีความสำคัญยิ่งในการจัดประสบการณ์และสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ในแหล่งฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพยาบาลสามารถเรียนรู้การปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีโอกาสฝึกปฏิบัติงานในสิ่งแวดล้อมที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานในวิชาชีพ และมีโอกาสฝึกปฏิบัติในลักษณะที่เป็นทางการพยาบาลที่มีคุณภาพในสถานการณ์ที่เป็นจริง อาจารย์นิเทศจะเป็นแบบอย่าง “พยาบาล” ที่ดีให้กับผู้เรียน

ด้านมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลเป็นอย่างดี สามารถให้บริการที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนได้ รวมทั้งปลูกฝังทัศนคติด้านความรักในวิชาชีพแก่ผู้เรียน อาจารย์นิเทศสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าได้ตามความคาดหวังของหลักสูตรและสามารถเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการฝึกปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ การที่มีอาจารย์นิเทศไม่เพียงพอ จะทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รายวิชาฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน 1 (ภาคผนวก ง) ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพยาบาลในทุกระดับ ถ้าผู้เรียนไม่ได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศอย่างใกล้ชิด การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนทำไม่ได้ทั่วถึงแล้ว จะส่งผลกระทบต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในรายวิชาอื่น ๆ ได้ สำหรับวิชาฝึกปฏิบัติบริหารการพยาบาลก็เช่นเดียวกันที่ไม่มีอาจารย์นิเทศดูแลอย่างเฉพาะเจาะจง ต้องอาศัยอาจารย์นิเทศจากรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานนิเทศควบคู่กัน นอกจากนี้การฝึกปฏิบัติทำในช่วงสั้น ๆ เนื่องจากหนึ่งหน่วยกิต ทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับการเสริมสร้างทักษะของการบริหารอย่างแท้จริง ทั้ง ๆ ที่รายวิชานี้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้อย่างมาก ตั้งแต่วันแรกของการปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาล ดังจะเห็นได้จากข้อเสนอแนะของบัณฑิตพยาบาลในการปรับปรุงการเรียนการสอน ภาคปฏิบัติ ว่า ควรเพิ่มชั่วโมงฝึกปฏิบัติการบริหารการพยาบาลให้มากขึ้น เพราะมีประโยชน์มากเมื่อจบไปปฏิบัติงานแล้ว (ภาคผนวก ง)

ส่วนรายวิชาฝึกปฏิบัติสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช นั้น เป็นการฝึกปฏิบัติเฉพาะทางและแตกต่างจากการฝึกปฏิบัติในรายวิชาอื่น ๆ อย่างสิ้นเชิง ถ้าการฝึกปฏิบัติรายวิชานี้ มีอาจารย์นิเทศไม่เพียงพอที่จะดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิดแล้ว ย่อมส่งผลเสียต่อการฝึกปฏิบัติของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ในรายวิชาฝึกปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์ 2 ซึ่งฝึกปฏิบัติการพยาบาลมารดาและทารกในระยะคลอด หลังคลอด ทั้งในภาวะปกติและเสี่ยงอันตราย และเป็นการพยาบาลเฉพาะทางเช่นเดียวกัน ถ้ามีอาจารย์นิเทศไม่เพียงพอและดูแลไม่ทั่วถึงแล้ว จะทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสฝึกทำคลอด หรือทำคลอดน้อย ทำให้ขาดประสบการณ์และไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของรายวิชา

5.4 ความคิดเห็นของบัณฑิตพยาบาลต่อปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน

จากผลการวิจัย พบว่า บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน เรื่อง “สถานที่เรียนภาคทฤษฎี” “สถานที่ฝึกปฏิบัติ (สถานื่อนามัย)” “ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา” “นักศึกษา” อยู่ในระดับมาก ส่วน “สถานที่ฝึกปฏิบัติ (โรงพยาบาล)” “ห้องสมุด” และ “กิจกรรมอื่น ๆ ในคณะฯ” อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาถึงเรื่อง “สถานที่ฝึกปฏิบัติ (โรงพยาบาล)” บัณฑิตพยาบาลมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในทุกปัจจัยย่อย (ภาคผนวก ง) ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์เครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวก ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ จำนวนผู้ป่วยเพียงพอและมีปัญหาสุขภาพหลากหลายให้ศึกษา และความเหมาะสมในการเป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติ แสดงว่าแหล่งฝึกปฏิบัติ (โรงพยาบาลแมคคอร์มิค) ยังไม่เอื้ออำนวยให้เกิด

บรรยากาศที่สนับสนุนให้เกิดการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ เพราะมีบางอย่างที่ไม่อาจจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานในฐานะพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพ แต่เนื่องจากการศึกษาภาคปฏิบัติเป็นหัวใจของการศึกษาพยาบาล ดังนั้น คุณภาพของการศึกษาพยาบาล ส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของแหล่งฝึกปฏิบัติที่ใช้ในการเรียนการสอนของหลักสูตร (ดวงวดี สังข์โพบล, 2540 : 273) ปัจจุบัน ทางคณะฯ ได้ดำเนินการคัดเลือกแหล่งฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมนอกเหนือจากโรงพยาบาล แมคคอร์มิคแล้ว

นอกจากนี้ บัณฑิตพยาบาลมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ “ห้องสมุด” ดังนี้ ห้องสมุด มีตำราและเอกสารน้อย ไม่ทันสมัย มีระบบสารสนเทศน้อยเกินไปและล้าสมัย สถานที่เล็กและคับแคบ แสดงว่าห้องสมุดควรจะต้องปรับปรุง ตำราและวารสารต่าง ๆ รวมทั้งระบบสารสนเทศให้ทันสมัย และมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มปริมาณมากขึ้นทุก ๆ ปี และควรขยายพื้นที่ของห้องสมุดให้กว้างขวางขึ้น เพราะห้องสมุดมีความสำคัญต่อผู้เรียนอย่างยิ่ง การเรียนวิชาใด ๆ จะสมบูรณ์ไปไม่ได้ หากผู้เรียนไม่ได้ใช้ห้องสมุดค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากที่ได้เรียนมาในชั่วโมงเรียนของวิชานั้น ๆ ตำราวารสารในห้องสมุด รวมทั้งระบบสารสนเทศ เป็นเสมือนธนาคารแห่งความรู้ที่นักปราชญ์ได้สะสมไว้ ซึ่งทำให้ผู้ใช้ห้องสมุดมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ

สำหรับเรื่อง “กิจกรรมอื่น ๆ ในคณะฯ” บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม” ที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นทางคณะฯ จึงควรส่งเสริมกิจกรรมด้านนี้ให้มากขึ้น เพราะการส่งเสริมหรือทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป็นภารกิจหลักของสถาบันอย่างหนึ่งที่ต้องกำหนดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างเต็มที่ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทางด้านจิตพิสัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับค่านิยม นิสัยอันดีงามและสุนทรียะต่าง ๆ อันเป็นส่วนประกอบของชีวิตประการหนึ่ง ที่ส่งเสริมให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิต ปัจจุบันทางคณะฯ ได้เพิ่มกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมให้กับนักศึกษาหลายโครงการ หลากหลายรูปแบบแล้ว

ส่วนกิจกรรม “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมทุกเข้าก่อนเข้าชั้นเรียน” บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงว่ากิจกรรมด้านนี้เป็นประโยชน์ในการช่วยกล่อมเกลาจิตใจผู้เรียน ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม เพราะข้อคิดที่ผู้เรียนได้รับจากการเข้าโบสถ์ทุกเช้า จะช่วยให้บัณฑิตพยาบาลมีแนวทางในการพิจารณาใคร่ครวญว่า อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ ในสถานการณ์ขัดแย้งที่ต้องตัดสินใจเลือกการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งขณะปฏิบัติกรพยาบาล ดังจะเห็นได้จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบัณฑิตพยาบาลว่า ชื่นชมกับการเข้าโบสถ์ตอนเช้า ถึงแม้จะไม่ได้เป็นคริสตชน เพราะมีประโยชน์มากในการปฏิบัติงาน (ภาคผนวก ง) จะเห็นได้ว่า คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มีนโยบายสร้างความเป็นเลิศทางคุณธรรม จริยธรรม อันเป็นนโยบายของการศึกษาล้ำยุค โดยทำหน้าที่เป็นแหล่งในการ “เพาะเมล็ดพันธุ์บัณฑิต” ที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม จริยธรรมสูงส่งในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานที่ก่อประโยชน์แก่สังคม

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบัณฑิตพยาบาล เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของหลักสูตร สำหรับการปฏิบัติการพยาบาล

บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า หลักสูตรได้เตรียมพร้อมสำหรับการปฏิบัติการพยาบาลน้อย ควรเพิ่มการฝึกปฏิบัติในทุกรายวิชา เพิ่มจำนวนแหล่งฝึกปฏิบัติ และครลดจำนวนนักศึกษาชั้น (ตารางที่ 8)

เมื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบัณฑิตพยาบาล เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของหลักสูตรสำหรับการปฏิบัติการพยาบาลแล้ว พบว่า บัณฑิตพยาบาลต้องการให้หลักสูตรเพิ่มการฝึกปฏิบัติงานให้มากขึ้น เพราะทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล ต้องอาศัยประสบการณ์ในการปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ จึงสามารถแก้ปัญหาและ/หรือตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้ (เพ็ญศรี ระเบียบ, 2540 : 498) และจากการทวิวิชาชีพการพยาบาล เป็นวิชาชีพที่มีการปฏิบัติเป็นแกนกลาง (Practice-oriented discipline) ดังนั้น การศึกษาพยาบาลจึงเป็นการเตรียมพยาบาลที่มีความสามารถ ทั้งในด้านวิชาการตามลักษณะของวิชาชีพและต้องมีความสามารถในทางปฏิบัติการพยาบาล การเรียนการสอนจึงประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญคือ ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติซึ่งต้องสัมพันธ์ สอดคล้องและประสมประสานกันไปเพราะการศึกษาภาคปฏิบัติสามารถช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้สถานการณ์จริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2527 : 20) โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิดอย่างอิสระ มีทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ มีความองงามทางสติปัญญาและอาชีพ และพัฒนาทักษะทั้งด้านพุทธิปัญญา (Cognitive domain) เจตคติ (Affective domain) และทักษะ (Psychomotor domain) (มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์, 2543 : 17) ด้วยเหตุนี้ การเรียนการสอนภาคปฏิบัติจึงเป็นหัวใจของการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ (อรพรรณ บุญลืออวัชชัย, 2543 : 62) และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า พยาบาลเป็นกลุ่มบุคลากรที่มีจำนวนมากที่สุดในที่มีสุขภาพ และปฏิบัติหน้าที่กระจายอยู่ทุกระดับของงานบริการในระบบบริการสุขภาพไทย ดังนั้น คุณภาพของการบริการพยาบาลจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อสุขภาพของประชาชน เพราะโดยทั่วไปแล้วถ้าบุคลากรได้รับการศึกษาอย่างดีก็มีโอกาสที่จะปฏิบัติการพยาบาลได้ดีด้วย (Salvage, 1995 อ้างถึงใน ตรุณี รุจกรกานต์, 2541 : 104)

จากการที่คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค เพิ่มปริมาณการผลิตบัณฑิตพยาบาลอย่างเร่งด่วน โดยยังไม่ได้เตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาว่ามีความสามารถในการผลิตมากน้อยเพียงใด จึงส่งผลกระทบต่อความสามารถของสถาบัน เพราะจำนวนผู้เรียนมีมาก แต่ขาดปัจจัยสนับสนุนที่เพียงพอ เช่น ผู้สอนประจำมีน้อย ไม่ได้สัดส่วนกับผู้เรียน ผู้สอนมีวุฒิและประสบการณ์ไม่เพียงพอ ไม่ได้รับการเตรียมความรู้ด้านวิชาครู ความรู้ในวิชาการเฉพาะสาขาไม่กว้างขวางลึกซึ้ง กล่าวคือ อัตราส่วนอาจารย์พยาบาล : นักศึกษา จะต้องเท่ากับ 1 : 8 อาจารย์วุฒิเอก : โท : ตรี จะต้องเท่ากับ 3 : 6 : 1 ตามเกณฑ์ของสภาการพยาบาล (ประนอม โอทกานนท์, 2543 : 88-89) รวมทั้งปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่สถานที่เรียน ห้องเรียน แหล่งฝึกปฏิบัติ (โรงพยาบาลและสถานอื่นนอก) ห้องสมุดและตำราหนังสือที่จะให้ผู้สอนผู้เรียนค้นคว้าไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย งบประมาณค่าใช้จ่ายจำกัด มีเฉพาะงบดำเนินการ แต่งบประมาณพัฒนาบุคลากร

และการวิจัยมีน้อย ส่งผลให้การจัดการศึกษาได้แต่เชิงปริมาณ ผลผลิตที่ได้มักด้อยคุณภาพ (อุดม สุภาไทร, 2540 : 642) ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของหน่วยงานและสังคมได้เท่าที่ควร และจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตส่วนใหญ่ประเมินผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง (ภาคผนวก ค)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับการสร้างความเป็นผู้นำของหลักสูตร

บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่าหลักสูตรส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้นำพอสมควร ใกล้เคียงกับหลักสูตรส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้นำน้อย ควรให้นักศึกษาบางคนมีโอกาสฝึกความเป็นผู้นำกลุ่มบ้าง ควรให้นักศึกษามีโอกาสตัดสินใจเอง และควรลดจำนวนนักศึกษาลง (ตารางที่ 9)

เป็นที่น่าสังเกตว่า บัณฑิตพยาบาลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความเป็นผู้นำของหลักสูตรยังไม่ชัดเจน ไม่สามารถบอกได้ว่าหลักสูตรได้สร้างความเป็นผู้นำในตัวบัณฑิตพยาบาลได้มากหรือน้อย แต่อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตส่วนใหญ่ ประเมินว่าบัณฑิตพยาบาลมีความเป็นผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง (ภาคผนวก ค) ฟารีดา อิบราฮิม (2541 : 18) ได้เสนอแนะว่า การสร้างความเป็นผู้นำในตัวพยาบาลอาจเริ่มได้ตั้งแต่การที่อาจารย์จัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีความเป็นผู้นำ โดยการส่งเสริมให้นักศึกษาช่วยตนเองเพิ่มความสามารภ มีความรู้สึกอิสระในการตัดสินใจ และให้นักศึกษาทุกคนได้แลกเปลี่ยนความรู้ในการเรียนการสอนร่วมกัน ส่งเสริมการทำงานโดยมุ่งความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งนี้อยู่ภายใต้คำแนะนำหรือปรึกษาจากอาจารย์ตามความจำเป็น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะนักศึกษาจะมองแบบอย่างจากอาจารย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติการพยาบาล นอกจากนี้นักศึกษาจะพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำจากสถานการณ์การฝึกปฏิบัติในคลินิก จากแบบอย่างที่ดีของอาจารย์และผู้บริหารพยาบาลไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าหอผู้ป่วย ผู้ตรวจการตลอดจนระบบการศึกษาและระบบบริการพยาบาล ซึ่งถือเป็นสภาพแวดล้อมในการเรียนและการปฏิบัติการกิจในวิชาชีพการพยาบาล

แต่เนื่องจากนโยบายการจัดการศึกษาที่เพิ่มปริมาณการผลิตอย่างรวดเร็ว แต่ขาดปัจจัยสนับสนุนที่เพียงพอ ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำของผู้เรียน พวงรัตน์ บุญญาณรงค์ (2536 : 91) ได้ให้แง่คิดว่า ภาวะผู้นำ มีความสำคัญต่อการปฏิบัติวิชาชีพของพยาบาลทุกคน ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะอยู่หรือไม่อยู่ในตำแหน่งบริหาร และถือว่าเป็นสมรรถภาพหลักที่พยาบาลทุกคนพึงปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ในทุกสถานการณ์ของการปฏิบัติวิชาชีพ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบัณฑิตพยาบาล เกี่ยวกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของหลักสูตร

บัณฑิตพยาบาลส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า หลักสูตรพัฒนามนุษยสัมพันธ์ให้นักศึกษาดี ไม่ต้องปรับตัวมากเมื่อทำงาน และการอยู่หอพักของคณะ เป็นการฝึกฝนมนุษยสัมพันธ์ได้อย่างดี

แต่จากการที่จำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นมากเกินไป ทำให้รุ่นพี่-รุ่นน้องรู้จักกันไม่ทั่วถึง รุ่นน้องไม่มีสัมมาคารวะ ไม่เคารพรุ่นพี่ ทำให้ขาดมนุษยสัมพันธ์ เพราะฉะนั้นจึงควรลดจำนวนนักศึกษาลง (ตารางที่ 10)

จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบัณฑิตพยาบาลเกี่ยวกับการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของหลักสูตร ทำให้ทราบว่า หลักสูตรได้พัฒนามนุษยสัมพันธ์ให้กับบัณฑิตและบัณฑิตพยาบาลประเมินตนเองว่ามีมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ภาคผนวก ค) แสดงว่า หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะและมีเอกลักษณ์ตรงกับปรัชญาหรือปณิธานของคณะ ที่มุ่งเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเป็นผู้มี "น้ำใจไมตรีที่สอง" ซึ่งหมายถึง การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม และมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นในทุก ๆ ด้าน โดยไม่หวังผลตอบแทนและคุณลักษณะ "น้ำใจไมตรีที่สอง" ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของมนุษยสัมพันธ์นี้ ทางคณะฯ ได้ใช้กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ทำให้บัณฑิตได้เรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรม ระเบียบกฎเกณฑ์ รูปแบบของความประพฤติและค่านิยม ของ "น้ำใจไมตรีที่สอง" ตั้งแต่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1

นอกจากนี้ บัณฑิตพยาบาลยังให้ความคิดเห็นว่า การอยู่หอพักของคณะฯ ได้ฝึกฝนมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมพร สุทัศน์ีย์ (2542 : 128) ที่ว่าการอยู่หอพักเป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับคนที่เราต้องอยู่ร่วมกันนาน ๆ ใกล้ชิดสนิทสนมกัน จึงต้องสร้างความเป็นกันเอง แสดงน้ำใจด้วยการให้ความช่วยเหลือโดยไม่ต้องขอรางวัล ดูแลเอาใจใส่ยามเจ็บป่วย มีความอดทนต่อความบกพร่องของเพื่อนบางอย่าง จริงใจต่อกันไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นต้น แต่จากการที่ทางคณะฯ มีนโยบายรับนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น ทำให้หอพักของคณะฯ ไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา เป็นเหตุให้นักศึกษาคนหนึ่งต้องออกไปอยู่นอกหอพักฯ จึงส่งผลให้รุ่นพี่-รุ่นน้องไม่รู้จักกัน ไม่มีความผูกพันกัน รุ่นน้องไม่เคารพและไม่มีความสัมพันธ์ต่อรุ่นพี่ ซึ่งกระทบต่อวัฒนธรรมของคนไทยที่ผู้เฒ่าผู้แก่ต้องเคารพเชื่อฟังและมีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโส และส่งผลกระทบต่อกรยึดมั่นผูกพันระหว่างพยาบาลที่จบการศึกษาจากสถาบัน "แมคคอร์มิค" ด้วยกัน

ข้อจำกัดในการวิจัย

การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีปัญหาเรื่องการย้ายที่ปฏิบัติงานของบัณฑิต ทำให้การเก็บข้อมูลต้องใช้เวลามากขึ้น และยากต่อการติดตาม และไม่สามารถสุ่มตัวอย่างบัณฑิตแต่ละรุ่นในอัตราส่วน 1 : 2 ได้ การศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งหวังที่จะติดตามบัณฑิตพยาบาลในภาพรวม จึงสมควรมีการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลของบัณฑิตพยาบาลให้เป็นปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร โดยเพิ่มการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในแต่ละรายวิชา และเพิ่มแหล่งฝึกปฏิบัติ (โรงพยาบาล) ที่มีความพร้อมและเอื้ออำนวยให้เกิดคุณภาพสูงสุดในการศึกษาพยาบาลและหลักสูตรควรเพิ่มการสร้างความเป็นผู้นำในตัวบัณฑิตพยาบาลให้มากขึ้น

2. ควรเพิ่มจำนวนอาจารย์นิเทศที่มีคุณภาพและจำนวนเพียงพอ เพื่อให้นักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรเพิ่มจำนวนสื่อ-อุปกรณ์การเรียนการสอนให้มากขึ้น สื่อ-อุปกรณ์ที่ใช้ควรจะสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาและวิธีการสอนที่ใช้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น ทำให้ผู้เรียนสนุกไม่เบื่อหน่ายการเรียน และเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริการของห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อสามารถสนับสนุนการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามผลบัณฑิตพยาบาลอย่างต่อเนื่องทุก 4 ปี (ตามวงจรของหลักสูตร)
2. ควรสำรวจความคิดเห็นของผู้ร่วมงานของบัณฑิตต่อผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล